

PLA ESPECIAL DEL FRONT MARÍTIM DEL CONJUNT HISTÒRIC DE CADAQUÉS

CARME BOSCH I ARAUZ, *arquitecta*. C/ Vilafant, 41, 2. 17600 Figueres. Tel. 97 267 18 19. A/e: cba@coac.es.

INTRODUCCIÓ

L'any 1995 la Generalitat va declarar BCIN el nucli històric de Cadaqués, en la categoria de conjunt històric.

El fet que el front marítim fos l'element paisatgístic més emblemàtic i, alhora, el més fràgil, va motivar la redacció d'aquest Pla especial.

El Pla especial comprèn la protecció de les 143 edificacions del front litoral, l'entorn immediat, les ribes i els norais.

ANÀLISI PAISATGÍSTICA

Principals elements definidors en la configuració d'aquest paisatge:

- El conjunt edificat es disposa resseguint les línies sinuoses del litoral, amb la coherència formal d'un organisme adaptat al seu medi.

- La uniformitat arquitectònica ve donada pel sòcol de color gris plom de les formacions rocoses i dels murs de pissarra de les ribes, que contrasta amb el blanc de les cases, i també per la repetició del tipus arquitectònic. Té el contrapunt en l'ajustament a una orografia fortament irregular que dona com a resultat les variacions que trenquen la monotonia i li confereixen l'atractiu.

Les taques verdes de vegetació que apareixen puntualment en nombrosos indrets donen la pauta i enriqueixen aquest paisatge.

Els colors vius i variats de les obertures n'augmenten l'atractiu.

- D'altra banda, resultat del creixement històric, es produeix una important diversitat d'estils arquitectònics: al costat de l'estil popular trobem nombrosos exemplars d'arquitectura neoclàssica, modernista, noucentista i contemporània.

Fent un breu repàs als tres moments històrics més significatius de la història de la vila, comprovem, com a fruit d'aquestes etapes, que en resulta un conjunt construït d'una gran heterogeneïtat:

- L'estil popular és més relacionat amb l'arquitectura d'origen medieval, i l'aïllament secular per terra el va portar fins al principi del segle XX.

- A la darrereria del segle XVII comença l'expansió del nucli medieval cap als afores del recinte emmurallat de l'antic castell, situat damunt el turó "d'es Baluard". El punt culminant del creixement demogràfic de Cadaqués es produeix en el decenni del 1860 gràcies al conreu de la vinya i al comerç amb Amèrica.

Des de la darrereria del segle XVIII i fins a la darrereria del XIX es construeixen nombrosos edificis neoclàssics, alguns tan emblemàtics com el Casino l'Amistat i la Casa Rahola.

El 1880, amb la fil·loxera, té lloc una forta davallada. De mica en mica les feixes de paret seca es replanten d'oliveres.

Amb l'obertura de la carretera al començament del segle XX s'inicia la construcció de les ribes, invertint així la posició d'unes cases que tenien sempre les entrades des dels carrers interiors. L'alternança entre les façanes anteriors i les que originalment eren posteriors esdevé un altre dels elements singulars d'aquest paisatge.

És durant la primera dècada del segle XX que es construeixen les cases modernistes, com la Casa Pont i "sa casa Blaua".

- A la dècada dels 60, amb l'arribada d'estiuejants procedents de la burgesia catalana, apareixen nous edificis que adopten un llenguatge racionalista quan els moviments renovadors i progressistes encara estaven reprimits per la censura del règim. Van agafar

de l'arquitectura popular aquells valors que contribueixen a reforçar les tesis de l'arquitectura contemporània sense caure en els aspectes més folklòrics.

D'aquests anys són les cases de Milà i Correa de la riba Pitxot i les cases de Harnden i Bombelli.

PROBLEMÀTICA

LA PRESSIÓ TURÍSTICA

Tots aquests atractius fan d'aquest front marítim l'indret més cobejat per ubicar-hi tot tipus de serveis i habitatges. Aquest fet comporta moltes actuacions no desitjades que en modifiquen l'estructura original: augment de les alçades; aparició d'un nombre més gran d'obertures, i de més dimensió; tota mena de cossos sortints; fragmentació de la propietat, amb el consegüent augment de la densitat i la substitució del tipus; utilització de materials i solucions inadequades, etc.

L'EXCESSIVA OCUPACIÓ DEL FRONT MARÍTIM

Cal resoldre la continuïtat dels passos de vianants que recorren per la primera línia de mar, en especial entre la punta d'en Pampà i es Fosso, on els accessos privats a les cases o l'excessiva ocupació que es fa del front marítim impedeixen la possibilitat de la continuïtat en el camí de ronda.

A aquest efecte s'ha previst una reserva d'espai per a aquesta futura vialitat.

LA COMPLEXITAT DE LA GESTIÓ

La intervenció de nombroses administracions, amb la diversitat de legislacions corresponents, suposava una gran complexitat en la gestió. Qualsevol actuació en una façana comportava la necessitat de sol·licitar informes a:

- l'Ajuntament de Cadaqués
- la Comissió Provincial d'Urbanisme
- la Direcció General de Patrimoni Històric i Artístic de la Generalitat de Catalunya
- el Servei de Costes i el Ministeri de Foment.

Podia passar que Cultura obligués a restaurar una galeria i Costes posés una sanció per les obres, per raó del conflicte que suposen les volades dins la zona de servitud de pas del domini públic.

NECESSITAT DE PRESERVACIÓ

Es feia urgent preservar aquest singular i valuós paisatge amb unes mesures de protecció actives que contribuïssin a mantenir la composició general de l'ambient i les característiques principals predominants, que permetessin preservar els valors paisatgístics, culturals, històrics, tipològics, socials, tradicionals i ambientals, tot regulant alhora tant la restauració i la rehabilitació com la nova edificació d'aquest entorn, de manera que es mantinguessin la tipologia i la uniformitat compositiva, i també el valor paisatgístic i cultural intrínsec.

PROPOSTES D'INTERVENCIÓ

S'establiren cinc àmbits de protecció edificatòria i ambiental:

- **ÀMBIT DE PROTECCIÓ 1: Protecció integral**
Comprèn aquells edificis de caràcter singular i d'un gran valor arquitectònic, històric o artístic, els quals, amb independència del seu estat de conservació, s'han de mantenir íntegrament. Les actuacions de restauració en cap cas no podran suposar aportacions de reinvençió o nou disseny.
- **ÀMBIT DE PROTECCIÓ 2: Protecció del tipus**
Comprèn aquells edificis d'especial valor arquitectònic, artístic o ambiental, el valor dels quals rau principalment en la seva estructura tipològica, reflectida en la façana i en la disposició d'elements com el vestibul, la caixa d'escala, l'estructura, etc., que són les parts a mantenir, sense perjudici de les actuacions de rehabilitació que hauran de mantenir i revalorar els esmentats elements d'interès.
- **ÀMBIT DE PROTECCIÓ 3: Protecció ambiental**
Protegeix aquells edificis, el valor dels quals es troba fonamentalment en la façana, per la contribució que fan a la configuració d'un conjunt urbà de notable valor ambiental. Les obres de rehabilitació tindran com a objecte adequar, millorar o actualitzar l'immoble i posar en valor la qualitat compositiva de la façana.
- **ÀMBIT DE PROTECCIÓ 4: Adequació ambiental**
Afecta aquells edificis, o una part d'aquests, les característiques formals dels quals no són coherents dins del conjunt del front marítim. Aquests elements seran d'adequació, de manera que la nova façana seguirà les

pautes donades en aquesta normativa per tal de restituir la coherència ambiental de l'entorn urbà, que alhora garanteix un paisatge de qualitat.

■ ÀMBIT DE PROTECCIÓ 5: Protecció històrica

Protegeix les antigues construccions portuàries de la badia de Cadaqués: els norais i les ribes, que, des del segle XVIII, han arribat fins als nostres dies. Només es permetran obres de restauració i consolidació que no malmetin, perjudiquin o desvirtuin aquestes construccions.

La **normativa** regula l'alçada dels edificis, les cobertes i els coronaments, el cromatisme i la composició de les façanes, cossos sortints i obertures,...

A més de la protecció dels valors existents, es planteja la **possibilitat d'incorporar nous valors** i permetre la possibilitat que es puguin realitzar propostes innovadores en els edificis d'adequació o en els solars buits –tot i que només són dos–, de manera que els nous edificis puguin esdevenir elements significatius de l'arquitectura pròpia del seu temps i que s'incorporin alhora al patrimoni edificat, sempre tenint en compte l'harmonia i la integració en el paisatge, com s'esdevé en les cases de Peter Harnden i Lanfranco Bombelli o de Milà i Correa.

A aquest efecte és obligatori el **manteniment del pla de façana**: les façanes tindran un tractament pla, generat per l'alineació. No s'admeten cossos avançats o plans endarrerits, ni elements sortints del pla de façana (tampoc els admetria Costes damunt la zona de servitud de pas).

En la **composició de les obertures**, a més dels criteris que regeixen per les façanes de protecció, es busca el predomini de la dimensió vertical sobre l'horitzontal; de l'alineació pel punt mitjà segons els eixos verticals de composició; i el domini del ple sobre el buit. S'admet també la composició de les obertures, tot i desplaçar-se simètricament respecte dels eixos de la planta superior o inferior, o l'alineament lateralment. El massís del pla de façana es pot substituir per superfícies opaques, com seria el cas dels plafons fixos de lames de llibret orientables de les cases de Bombelli.

Només els forats de la planta baixa podran adoptar la llinda en forma d'arc rebaixat quan la proporció predominant sigui la vertical. Per a les altres obertures, les llindes seran de directriu recta. Únicament en les plantes de remat s'admeten un seguit de buits o una única obertura damunt el pla de façana constituït pels brancals de les parets mitgeres i la cornisa; amb l'element de tancament retirat un màxim de 3 m, paral·lel a la façana en aquest cas, l'arrencada de la coberta continuarà essent una línia horitzontal contínua, paral·lela al pla exterior de la façana.

La volumetria de les edificacions, la suma dels materials i elements que la formen seran senzilles, compactes i no s'admetran formes complexes i distorsionants ni elements descontextualitzats de la construcció de l'àmbit d'aquest PE.

D'acord amb el PGOU, les cornises de dues edificacions contigües no seran contínues; caldrà que presentin un desnivell que individualitzi cada unitat d'edificació.

Pel que fa als materials i als colors de façana, aquests seran arrebossats de textura llisa o de pedra de Cadaqués col·locada de pla formant mur, mai aplacada, acabats sempre amb color blanc mat. Les que es troben catalogades mantindran excepcionalment els acabats –estucs, enrajolats,...– i els colors que presentaven els edificis originals.

Seria desitjable que alguns dels edificis catalogats recuperessin el cromatisme original, com ja ho han fet les cases de l'arquitecte Roca i Bros de la plaça o la Casa Pont del passeig.

No s'admeten els repicats a l'entorn de les obertures per deixar la pedra o els maons vistos.

Les fusteries seran sempre pintades dels colors tradicionals: blaus, verds, vermells. Les persianes, de llibret o de corda. No s'admeten les persianes enrotllables de caixa superior.

Es conservaran els jardins, els patis o espais lliures que formin part de l'àmbit de l'edifici catalogat.

I, per acabar, podríem concloure que un paisatge de qualitat és sempre el resultat d'un fecund diàleg entre el paisatge natural i el paisatge construït.

Figura | 1 Vista aèria | (ortofotoplànol)

